

har meget få ressourcer og ofte står midt i en krise, har overskuddet til at vurdere, hvilke oplysninger de burde give myndighederne. F.eks. er det meget uklart, hvornår man skifter status fra at være reelt enlig til at være samboende. Med hensyn til forsættligt bedrageri er det klart, at hvis man er flyttet sammen med en kæreste og bare opretholder en proforma-adresse et andet sted for fortsat at kunne hæve sociale ydelser, så ved man, at oplysningen om, at man er blevet samboende, skulle man have afgivet. Men hvis man har fået en kæreste, som man indimellem sover hos og spiser sammen med, hvornår er det så, man bør oplyse det til myndighederne? Derfor bør der ses på, hvordan bestemmelsen har fungeret i praksis, og om den ikke bør ophæves.

Kommissionen skal evaluere, hvordan loven om uagtsomt socialbedrageri har virket i praksis, og vurdere, om bestemmelsen bør ophæves.

3. Ikkeproportionale sanktioner

I det sociale system findes flere ikkeproportionale sanktioner. Det er f.eks., når kontanthjælp bliver gjort tilbagebetalingspligtig i flere år, hvis det vurderes, at borgeren selv er skyld i at være blevet arbejdsløs – modsat i dagpengesystemet, hvor man »kun« får 5 ugers karantæne.

Kommissionen skal lave en oversigt over ikkeproportionale sanktioner samt beskrive konsekvenserne for borgerens retssikkerhed ved en ændring af disse bestemmelser.

4. Udbetaling af bod/godtgørelse til borgeren

Der har i flere år været fokus på borgernes overtrædelser af regler, og der er gennemført en lang række sanktionsmuligheder over for borgerne, f.eks. at der trækkes i kontanthjælp, dagpenge, boligstøtte m.v., også ved mindre forseelser, men de mange borgere, der bliver udsat for myndighedernes overtrædelser af helt klare retsregler, står som regel magtesløse.

Der er gennemført en række retsregler, der skal sikre borgernes retssikkerhed – regler om ret til aktindsigt, om partshøring, om klagevejledning, om tidsfrister, om beskyttelse af persondataregler, der skal sikre, at myndighedsafgørelser træffes på så korrekt et grundlag som muligt – men det er alligevel meget sjældent, at selv grove overtrædelser af sådanne regler har nogen som helst konsekvenser for myndighederne.

Derfor kunne man overveje at indføre en bod/godtgørelse, så borgeren f.eks. får 5.000 kr., hvis en myndighed har overtrådt de regler, der skal sikre borge-

rens retssikkerhed. Boden må selvfølgelig ikke på nogen måde kunne modregnes i kontanthjælp eller anden indkomst og skal ikke være skattepligtig.

Kommissionen skal redegøre for fordele og ulemper, såfremt det offentlige skal betale en bod/erstatning/godtgørelse til borgeren, hvis en offentlig myndighed har begået en lovovertrædelse. Herunder skal kommissionen redegøre for lignende ordninger i andre lande.

5. Udvidelse af tilbud om retshjælp

Den sociale lovgivning er meget indviklet, og den kan være svær for mange borgere at finde rundt i. Flere og flere frivillige organisationer udvider i disse år deres rådgivning og bisidderordninger, da mange borgere oplever det sociale system som modpart og ikke som hjælper og rådgiver. Der er alt for lidt gratis retshjælp i Danmark, hvor enhver kan komme og få råd og vejledning, eventuelt anonymt, og ordningen med offentlig retshjælp ved en advokat må ikke anvendes på områder, hvor offentlige myndigheder har vejledningspligt, medmindre borgeren er uenig med systemet. Samtidig er betalingen til advokaterne ikke reguleret i årevis, så meget få advokater ønsker at yde retshjælp.

På skatteområdet har man indført en ordning, hvor borgerne kan få betalt deres rådgiverbistand helt eller delvis, såfremt de får medhold i deres sag, men på det sociale område kan det have mindst lige så stor betydning at få sagkyndig bistand, og her er der ofte tale om borgere, der slet ikke har ressourcer til selv at vurdere deres sag eller søge informationer om deres retsstilling.

Kommissionen skal klarlægge behovet og mulighederne for at udvide tilbuddene om retshjælp til borgerne.

6. Klagevejledning for alle

Såvel afgørelser som klagevejledninger kan være meget svære at forstå for mange borgere, særlig hvis de har læsevanskeligheder. Og hvis man ikke får klage i tide, mister man ofte sin ret. Derfor bør det overvejes, om klagevejledningen skal gives både mundtligt og skriftligt. Dette vil give borgeren mulighed for at spørge ind til, hvad afgørelsen egentlig går ud på. Nogle gange får borgere medhold i sager, men kan ikke umiddelbart forstå det ud fra teksten i brevet.

Kommissionen skal udarbejde forslag til, hvad der kan gøres for, at alle borgere får en klar begrundelse og klagevejledning, som de kan forstå, også selv om de måske er ordblinde eller har funktionsnedsættelser.